

Вплив доби на життя і творчість Павла Тичини та Олександера Де

Об'єктом свого дослідження ми обрали дві творчі долі – Павла Григоровича Тичини та, який ранніми збірками вписав своє ім'я в когорту найвидатніших світових письменників, а потім мусив змінити манеру письма, підлаштовуючись під вимоги доби, Олександера Івановича Де, який ніколи не писав на догоду партії, режиму, але так чи інакше його творчість не залишилася без корекцій свого часу.

Попри те, що письменники різного рівня таланту (за віком П.Тичина швидше ровесник батька О.Де), мали вони багато спільного. Обидва виходці з інтелігентних сімей, спосіб життя яких не влаштовував владу. Так у О.Де батько (Іван Барчук) був учителем української словесності (мусив переїжджати з місця на місце, через конфлікти з режимом), викладав також англійську мову в Оксаниній Уманського району, писав на історичну тематику, видав книгу драматичних творів. Батько ж П.Тичини (Григорій) був сільським дяком, який також навчав дітей (влада всілякими способами викорінювала релігійність населення). Обидва розуміли, любили і знали музику, живопис. Обидва були надзвичайно гостинними. Очевидці згадують, як П.Тичина повідомляв про відвідувача, як радість в домі (хоча гість на порозі зустрічав попереднього відвідувача, що тільки виходив). О.Де пропонував свій дім як фортецю для рідних та знайомих.

Павло Тичина відомий тим, що любив працювати з молоддю, передплачував багатьом пресу, допомагав грошми, врешті навіть назва книги «До молоді мій чистий голос» символічна. О.Де також не обминав жодної можливості поспілкуватися з молодим поколінням, прохав редакцію «Вечірнього Києва» допомогти розповсюдити свої книги по школах. Приїжджав на зустрічі зі студентами, був і в Уманському державному педагогічного університеті (тоді ще інституті), листувався з викладачами та студентами. Багатьом гуманітаріям були відомі «Тичининські чайі». Але коли ім'я П.Тичини могло захистити, скажімо, брата, то творчість О.Де несла

загрозу для рідних. Молодшу сестру після спілкування з ним було звільнено з роботи, батько трагічно загинув в с.Оксаниній після відвідин О.Де Києва туристичним рейсом. (Події описує в романі «Червона рута»[3]). Коли П.Тичина назавжди заклав свою щирю душу, то і О.Де боявся радянського режиму навіть за рубежем, переконаний, що йому не вибачать самвидавівських творів, котрі кваліфікувалися, як «антирадянські документи». Коли П.Тичина, розмовляючи із відвідувачами, сумнівався – його випитують чи запитують, то і О.Де також намагався зрозуміти, чи не зі спецслужб співбесідник (образ Петра Байди в романі «Червона рута»[3]).

Десь дотичні світогляди П.Тичини, душа якого «причистилася кротості трав»[5; 33] та О.Де, який через терпіння пізнав світ щастя[1;4], не випадково обом авторам близька творчість Г.Сковороди, якого «світ ловив, але не впіймав». За твердженням Дмитра Степовика, внутрішньо, духовно тоталітарна «комуна» П.Тичину не зламала [4;280]; О.Де не зламала і зовнішньо, він завжди залишався вірним своїм принципам. В обох авторів присутній образ зірки, але асоціації викликає різні, у О.Де – це зірка-павук. О.Де сатирично викриває кодекс комуніста у творчості, П.Тичина у приватних розмовах оминає цю тему, але обидва вважали, що радянська доба не вічна: О.Де передбачав, що партія сама себе знищить; П.Тичина в розмові з Дмитром Степовиком висловлювався, що правда про злочини партії і влади проти власного народу вийде з надр самої партії[4;289]. Обидва трактували втрати українського народу в широкому історичному контексті. Обидва понад усе цінували людське життя, вважали, що необхідно вижити: Тичина – перечекати бурю, щоб продовжити те, що не зробили інші[4;290], О.Де – народити і виростити дітей, які б знали правду. Він мріяв про майбутню «Людину, сполоскану в джерельних водах *розумної* любови до Роду *свого*»[2]. Цікаві в цьому контексті «Тичинівські» свята «Чуття єдиної родини».

Два письменники з подібними світоглядами, різними долями, трагедіями, змаганням та співіснуванням зі своїм жорстоким часом. Чи

написав би П.Тичина іще раз, знаючи майбутнє: «Молодий я, молодий, // Повний сили та одваги, // Гей, життя, виходь на бій, — // Пожартуем для розваги!»[6;122]? Сумніваємося, як сумніваємося, що і О.Де хотів би знову пережити те, що довелось.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грінберг Гарольд. Олександр Де // Народна армія, 1993. — липень — С.4
2. Де.О. Вагомість всни. Обгортка. — К.: Чайка, 1976. — 156 с.
3. Де.О. Червона рута. — К.: Чайка, 1998. — 376 с.
4. З любов'ю і болем: Спогади про Павла Тичину (Збірник, присвячений 75-річчю Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини) — К.: Міленіум, 2005. — 350с.
5. Павленко М. У країні лісових дзвіночків: Нові підходи до використання творчості Павла Тичини в навчально-виховному процесі початкової школи (Методичні рекомендації). — Умань, 2002. — 68 с.
6. Павло Тичина. Десь на дні мого серця. К.: Радянський письменник, 1991. — 223 с.